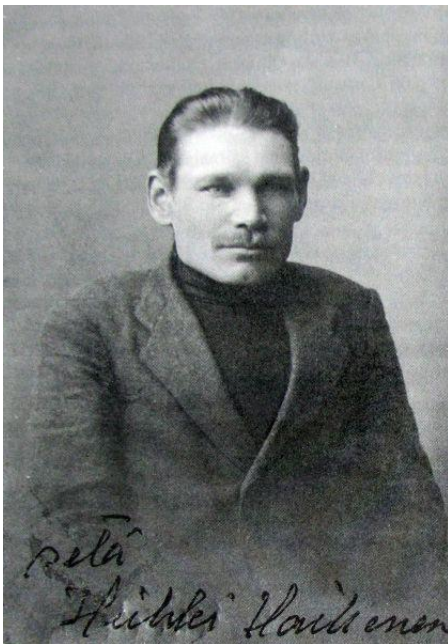

Pien Heikki

Useimmat vanhemmat räisäläiset muistavat pienen Heikin. Hän oli niin liikkuvainen, että hänet tunnettiin ympäri pitäjää. Heikki oli Härskensaaren Haikosten sisarussarjan nuorimmainen, siis pahnun pohjimmainen. Hän oli jäänyt lyhytkasvuiseksi ja selkään oli muodostunut kyttyrä. Muistan nuoruudessani, että sellaisia kyttyräselkäisiä oli pitkin pitäjää. Ei siihen aikaan ollut lastenneuvoloita, yksi lääkäri oli koko pitäjässä, eikä joka vaivaa menty lääkärille valittamaan.

Heikki oli sitä ikäluokkaa, joka sai käydä kansakoulun ja siksi pystyi lasku- ja kynämieheksi. Kauppatoru oli jo nuorena Heikin verissä. Hän yritti pitää kioskikauppaa monessakin paikassa, oli pa kulkukauppianaanakin. Juhlissa ja iltamissa hän piti pulla- ja limonaatikauppaa. Heikki oli isäni nuorin veli, siis minulle setä. Hän olisi tahtonut minua monesti apulaisekseen niihin kauppatoruhuihin. Olin siihen aikaan kuitenkin niin ujo, etten millään lähtenyt. Nyt myöhemmällä iällä olen monenlaisissa myyntihommissa ollut eikä ujous ole enää vaivannut.

Siihen aikaan alkoivat autot ilmestyä maaseudullekin. Heikki-sedällekin tuli se autovillitys. Poliisi Lavosen kanssa he ostivat porukassa henkilöauton. Setä kävi autokoulun. Tarkoitus oli kai ruveta ajamaan taksikyytiä kuten nykyään. Eihän se siihen aikaan maaseudulla lyönyt leiville. Joka talossahan oli hevonen ja kärryt, joilla liikuttiin. Kummallakaan ei ollut suuria rahoja, joten auto ostettiin velaksi. Kyllä he sillä autolla jonkin aikaa ajelivat. Kun he eivät pystyneet maksusuorituksia maksamaan, firma otti auton pois. Heikki-sedällä oli osuus kotitilassa. Siinä autokauppatoruhujen vaihteessa hän möi osuutensa isälle. En sitä muista, käytettiinkö kaupassa rahaa vai ei. Hintaan kuului kuitenkin sellainen ehto, että setä tuli meille aina kuin kotiinsa. Hänen vaatteensa pestiin ja huollettiin. Hänellä oli paikka ruokapöydässä. Muistan, kun hän söi aina seisaallaan, kyynärpäät pöydällä.

Heikki lähti kylille kulkemaan kertomatta, minne päin lähtee ja kuinka kauan viipyy reissullaan. Saattoi joskus mennä viikkojakin, ettei tiedetty missä hän liikkui. Kuitenkaan siitä ei oltu huolissaan. Jos joku muu henkilö olisi sillä tavalla ollut kotoa poissa, olisi sitä jo kirkossa kuulutettu. Autovillityksen jälkeen sedälle tuli kuvioihin moottoriveneet. Heikki ajeli perämoottorilla Unnunkosken ja kirkonkylän välillä. Hän kuljetti ihmisiä pienestä maksusta. Juhlien ja iltamien aikaan riittikin kyyditettäviä. Asuimmehan Vuoksen varrella, joten vesireitti oli luonnollinen kulkuväylä.

Eräänä kesänä Heikki oli Käkisalmissa kускаamassa ihmisiä Porkanniemen puolelle. Siihen aikaan hänellä oli suurempi moottorivene. Matti-veljeni muisteli viimeksi tavatessamme sitä, kun hän oli sedän kanssa siellä Käkisalmissa.

Monenlaista se Heikki-setä touhusi ja yritti. Muistan, kuinka hän yhteen aikaan innostui peltisepäksi, kulki talosta taloon ja teki pullapeltejä. Potkukelkalla hän talven aikana liikkui. Tavallisiin maatöihin hän ei liioin puuttanut.

Viimeisinä vuosinaan hän keksi mieluisan ammatin. Hänestä tuli valokuvaaja. Ennen sotia olivat kamerat harvinaisia maaseudulla. Kuvaaminenkaan ei ollut läheskään niin yleistä kuin nykyään. Heikillä oli parikin kameraa. Hän kulki pitkin pitäjää ja otti kuvia. Hän jakeli sitten valmiit kuvat omistajilleen. Kuvat olivat mustavalkoisia. Ei siihen aikaan värikuvista tiedetty vielä mitään. Räisäläisessä sekä karjalaisissa kuvateoksissa on aika paljon Heikin ottamia kuvia.

Evakkoon Heikkikin sai lähteä talvisodan syksynä ensimmäisten joukossa. Takaisin kotiin hän palasi kuin muutkin meikäläiset. Samanlaista liikkuvaa elämää hän jatkoi kuin ennen talvisotaakin. Muistan, kun vuonna 1942 joulukuulla setä oli ollut reissullaan viikon päivät. Näimme akkunasta talvitielle, että Heikki oli tulossa kotiin. Hän oli potkukelkalla liikkeellä, kuten tavallisesti talviaikaan. Näimme jo hänen tulostaan, että setä oli huonossa kunnossa ja väsynyt. Vähän matkaa kuljettuaan hän istui kelkkaan lepäämään. Hän oli kovin sairas ja joutui vuoteen omaksi. Oli paha yskä, joka kehittyi keuhkokuumeeksi. Joulukuisena yönä hengitys ja rahina hiljeni. Heikki-setä oli saavuttanut matkansa määrän. Oli viimein saanut levon ja rauhan liikkuvaan elämäänsä.

Joulusunnuntaina 1942 setä haudattiin. Hän pääsi synnyinpitäjänsä multiin. Vaikka oli sota-aika, pidettiin kunnan hautajaiset. Silloin oli hyvä rekikeli. Hautajaissaatossa oli kymmenen hevosta. Saattoväki syötettiin ja kahvitettiin, kuten oli tapana siihen aikaan. Minä en tiedä, minne päin setä haudattiin. En ollut saattamassa haudalle. Vanhin tyttäreni Terttu oli silloin kolmannella kuukaudella. Täytyihän sitä jonkun olla kotona hautajaisväkeä vastaanottamassa.

Näin jälkeinpäin vuosien kuluttua olen muistellut Heikki-setää. Hän oli erikoinen persoona eläessään. Meitä kun on täällä elämässä monen sortin vaeltajaa ja kulkijaa. Kaikkien on sitten ajallaan lähdettävä.

Aili Vatihahti